

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

พ.ศ.

หลักการ

กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒
บัญญัติให้ในกรณีที่รัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อาศัย
หรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า จัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าโดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรี
เพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ประกอบกับมาตรา ๑๒๑ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติ
ดังกล่าวบัญญัติให้พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคล
ที่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ หน้าที่ของบุคคลที่อาศัยหรือทำกินในชุมชน
ในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขต
พื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือ
ทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการประเมินผลการดำเนินโครงการ จึงจำเป็นต้องตรา
พระราชกฤษฎีกานี้

ร่าง
พระราชกฤษฎีกา
กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า
พ.ศ.

.....
ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ.
เป็นปีที่ .. ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแล
รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๑๒๑
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช
กฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัย
หรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่า
สัตว์ป่า พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้

“โครงการ” หมายความว่า โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

มาตรา ๔ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกิน
และได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าดังกล่าวตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ

สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า นั้น ภายใต้กรอบเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติเป็นการชั่วคราวในสถานการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า นั้น พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่เกินครบครวละ ๒๐ ไร่ โดยมีได้มีสิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และมีระยะเวลาการบังคับใช้คราวละไม่เกินยี่สิบปี

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔ บุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวหรือได้ครอบครองที่ดิน รวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง และไม่มีที่ดินทำกินอื่น

(๓) ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน

มาตรา ๖ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ จำนวนที่ดิน และแผนผังแปลงที่ดิน รวมทั้งแผนที่แสดงขอบเขตการบริหารเพื่อการอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ปันฟู ป้องกันและดูแลรักษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการและโดยรอบโครงการ รวมทั้งร่วมฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ร่วมกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

และคณะกรรมการที่ปรึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือคณะกรรมการที่ปรึกษาเขตห้ามล่าสัตว์ป่า

เพื่อจัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน

(๒) ทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินนั้นในรูปแบบวนเกษตร

มาตรา ๘ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ดังต่อไปนี้

(๑) ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัว เข้าครอบครองและทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี โดยไม่มีเหตุอันควร

(๒) กรณีการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมของชุมชน ให้บุคคลดังกล่าวใช้ประโยชน์โดยการบริหารจัดการของราษฎรในชุมชน ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ

(๓) ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย

(๔) ห้ามบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติม และสวดสงมิให้มีการบุกรุก ยึดถือ หรือครอบครองพื้นที่ในบริเวณติดต่อใกล้เคียง และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วเมื่อพบเห็นการกระทำดังกล่าว

(๕) ห้ามเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักเขต ป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโครงการ ในกรณีป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตชำรุดหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

(๖) ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติธุระ

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของโครงการ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

หากอธิบดีเห็นว่าไม่อาจให้บุคคลตามวรรคหนึ่งอยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต่อไปได้ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพิกถอนรายชื่อบุคคลนั้น และแจ้งให้ทราบ เป็นหนังสือ พร้อมทั้งปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้นำชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน และที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่าตามพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นำที่ดินนั้นมาฟื้นฟูสภาพหรือดำเนินการด้านการอนุรักษ์ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่อไป

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ
ตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี